

ಕಳೆದ ದಿನಗಳ ನೆನಪುಗಳು

(ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ಸಮಕಾಲೀನ ಘಟನೆಗಳು)

ಮೂಲ ಬಂಗಾಳಿ: ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರದ್ಧಾನ್ಂದ

ಅನುವಾದ: ಪ್ರವಾಚಿಕಾ ಯೋಗಾತ್ಮಪ್ರಾಣಾ

ಭಾಗ ೧೬

ತೆಂದೆಯ ಮರಣಾನಂತರ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಗೊಂದಲಗಳುಂಟಾಗಿವೆ ಎಂಬಿತ್ಯಾದಿ ಮನೆಯ ವಾರ್ತೆಗಳು ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರ ಕಿವಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದವು. ಮೂವತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳಷ್ಟು ಔಷಧದ ಬಿಲ್‌ಗಳು ಗಿರಾಕಿಗಳಿಂದ ಸಂದಾಯವಾಗದೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ಅನೇಕದರ ಗಡುವೂ ತೀರಿಹೋಗಿತ್ತು. ಯಾರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಪಾವತಿ ಮಾಡಲೊಲ್ಲರು. ಇವೆಲ್ಲ ತಂದೆಯ ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ! ತಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದರು; ಠಕ್ಕನ ಸಾಲದಾರನು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದ ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರ ಸೋದರರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ವಂಚಿಸಿ, ನಾರಿಕೇಲ್‌ಡಂಗಾದಲ್ಲಿದ್ದ ಮನೆ, ತಂದೆಯ ಎರಡು

ಡಿನ್ನೆರಿ, ಕುದುರೆಗಳುಳ್ಳ ಎರಡು ಗಾಡಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದ ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣನ ಕೋಮಲ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಆಘಾತವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರಿಗೆ ತಾನೇ ಏನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತು? ಈ ದುಃಖಕರವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ದುಃಸ್ವಪ್ನದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದೂರ ತಳ್ಳಿದರು.

೧೯೦೧ರ ಏಪ್ರಿಲ್ ೧೧ರಂದು, ಮಾಯಾವತಿಯಿಂದ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ರಜೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಕೇದಾರ, ಬದರೀ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ; ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಜ್ಞಾನ್ ಸಹ ಇದ್ದಾನೆ. ಕಂಬಳಿ, ಬಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಚೌಕಗಳನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿ, ಅಪಲಂಬನ ವಿಹೀನರಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ಅವರ ಬಳಿ ೫ ರೂ. ಮಾತ್ರವಿದೆ. ಅವರು

ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣರ ಎರಡನೆಯ ತಮ್ಮನಾದ ಪ್ರಾಣಕೃಷ್ಣನು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟನು. ಅವನ ಸುದ್ದಿ ಸಮಾಚಾರಗಳೇನೂ ತಿಳಿದುಬರಲಿಲ್ಲ.

ಮೊದಲು ಬಂದು ತಲುಪಿದ್ದು ಆಲ್ಮೋರಕ್ಕೆ. ಪ್ರಯಾಣದ ಮಧ್ಯೆ ಮಡಕೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಖಿಚುಡಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಂಡರು. ಆಲ್ಮೋರದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಾಗ್ರಣಿ ಬದ್ರೀ ಷಾರವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಕೊಂಡರು. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಖರ್ಚಿಗಂದು ಅವರು ೮ ರೂ. ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು.

ಆಲ್ಮೋರದಿಂದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ನಡೆದರೆ ರುದ್ರಪ್ರಯಾಗ ಸಿಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ದೊಡ್ಡ ರಸ್ತೆ ಹಿಡಿದು ಕೇದಾರ, ಬದರಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು. ರುದ್ರಪ್ರಯಾಗದ ಹತ್ತಿರ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಶಿವ ಮಂದಿರಗಳಿರುವ ರಮ್ಯ ತಾಣ ಅವರಿಗೆ ಕಂಡಿತು. ಅಲ್ಲೇ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಮಡಕೆಯೊಂದನ್ನು ಕೊಂಡು ತಂದು ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿದರು. ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ಹಿಂಡು ಹಿಂಡು ನೋಟಗಳು ಆಹಾರವನ್ನು ಮುತ್ತಲಾರಂಭಿಸಿದವು; ಅನ್ನವೇ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಹೇಗೋ ಊಟ ಮುಗಿಸಿದರು. ಜ್ಞಾನ್ ನದೀತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಿಂದು ಬಂದನು. ಕೇದಾರ-ಬದರಿಗೆ ಹೋಗುವ ದೊಡ್ಡ ರಸ್ತೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ಉದಾಸಿ ಪಂಥದ ಸಾಧುಗಳು ಸಿಕ್ಕರು. ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಆ ಉದಾಸಿ ಸಾಧು ಗಳು ತುಂಬ ಆದರದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಹ ಪ್ರಯಾಣಿಕರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡರು.

ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಧರ್ಮಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ಯಾತ್ರಾ ತಂಡದವರು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣ ವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ೧೦-೧೫ ಮೈಲಿ ನಡೆದು, ನಂತರ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ಊಟ, ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಮುಗಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ಸಂಜೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಉದಾಸಿ ಸಾಧು ಗಳು ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರಿಗಾಗಲಿ, ಜ್ಞಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಾಗಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಲು ಬಿಡದೆ, ತಾವೇ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಉದಾಸಿ ತಂಡದವರು ವಿನೋದ ಪ್ರಿಯರು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಜ್ಞಾನ್ ಸಹ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹಾಸ್ಯ, ಅಣಕಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದ. ಊಟಕ್ಕೆ ಚಪಾತಿ, ತರಕಾರಿಯ ಭಿಕ್ಷೆ ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ಕೂಡ, ಜ್ಞಾನ್ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಒಂದು ಪೈಸೆಗೆ ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ತಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಂಚು ತ್ತಿದ್ದ. 'ತ್ರಿಯುಗಿ ನಾರಾಯಣ' ಎಂಬ ಸ್ಥಳದ ಹತ್ತಿರ ಅವರು ಒಂದು ದಿನ ತಂಗಿದ್ದರು. ಅಂದು ಯಾವ ಸೇತ್‌ಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ ತಂಗಿರಲಿಲ್ಲ.^೨ ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಧುಗಳೆಲ್ಲ ಅಂದಿನ ಭಿಕ್ಷೆಗೇನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಚಿಂತನ-ಮಂಥನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು ತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬ ಸಾಧು, 'ಕುಳ್ ಪರವಾ ನಹೀಂ' (ಏನೂ ಪರವಾ ಗಿಲ್ಲ) ಎಂದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿಯೊಬ್ಬಳು ಬಂದು ಆ ಸಾಧು ಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಆಕೆಯೊಂದಿಗೆ ವೇದಾಂತ

ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪರಾಮರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಮಾತು ವೈರಾಗ್ಯ ಹಾಗೂ ತಿತಿಕ್ಷೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿತು. ಆಗ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಾಧು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ, "ನೋಡಿ ತಾಯಿ, ನಮಗಿಂದು ಹೊಟ್ಟೆಗೇನೂ ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದೇನು? ಕುಳ್ ಪರವಾ ನಹೀಂ" ಎಂದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ವೃದ್ಧಿಯು ಸಾಧುಗಳಿಗೆಂದು ಗೋಧಿಹಿಟ್ಟು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಕೊಂಡು ತಂದರು. ಎಲ್ಲ ರಿಗೂ ಊಟ ದೊರಕಿ, ಆನಂದವೂ ಆಯಿತು.

ಆಗ ಚೀನಾದ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಧುಗಳು ಅದರ ಸಂಬಂಧವಾಗಿಯೂ ರಾಜನೀತಿಯ ಸಂಬಂಧವಾಗಿಯೂ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗುಪ್ತಕಾಶಿಯ ದರ್ಶನದ ನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಗೌರೀಕುಂಡವನ್ನು ತಲುಪಿದರು. ಅಲ್ಲಿನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಿಸರವು ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಸಂಮ್ಮೋಹನಗೊಳಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಂತೂ ವಿಪರೀತ ಚಳಿ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನ್ ಒಂದು ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಹಾಸಿ, ಒಂದೇ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಇಬ್ಬರೂ ಹೊದ್ದು, ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಳೆದರು. ಮಾರನೇ ದಿನ ಮುಂಜಾನೆಯೇ ಕೇದಾರದತ್ತ ಹೊರಟರು. ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜ್ವರ ಬಂದಂತಾಗಿತ್ತಾದರೂ ಪ್ರಯಾಣ ಮುಂದುವರೆಸಿ, ನಿಧಾನ ವಾಗಿ ನಡೆದು ಮೇ ೨ರಂದು ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೇದಾರವನ್ನು ತಲುಪಿದರು. ಕೇದಾರನಾಥದ ಯಾತ್ರೆಯ ಸಮಯಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ, ಕೇದಾರದ ಬಹುಭಾಗವು ಹಿಮಾಚ್ಛಾದಿತವಾಗಿತ್ತು. ಕೇದಾರನಾಥ ಮಂದಿರದ ಗೋಪುರ ವಷ್ಟೇ ಹಿಮವಿಲ್ಲದೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮರದ ಮನೆಗಳಿರುತ್ತವೆಂದೂ, ಹಿಮದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿರುತ್ತವೆಂದೂ ಕೆಲವು ಸಾಧುಗಳು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಎಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹಿಮಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡಲು ಬಳಸುವ ಊರುಗೋಲುಗಳಿಗೆ ಕೆಳತುದಿಯಲ್ಲಿ ಚೂಪಾದ ಲೋಹದ ಶಂಕುವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧುಗಳ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದ ಇಂತಹ ಕೋಲುಗಳಿಂದಲೇ ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿ, ಹಿಮವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಅಗೆದು ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆಯಲಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಅಂಬೆಗಾಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು

ಕೇದಾರನಾಥ ದೇವಾಲಯ

^೨ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಧನಿಕರಾದ ಸೇತ್‌ಗಳು ಯಾವುದಾದರೂ ಭತ್ತ ಅಥವಾ ಬಿಡಾರಗಳಿಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಹಣದಿಂದ ಅಕ್ಕಿ, ಗೋಧಿಹಿಟ್ಟು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ವಿತರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಒಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಹಾಸಿಕೊಂಡು ಮಲಗಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಆದರೆ ವಿಪರೀತ ಚಳಿಯಿಂದಾಗಿ ನಡುಗತೊಡಗಿದರು. 'ಎಲ್ಲಿಂದ ಸೌದೆಯನ್ನು ತರುವುದು' ಎಂಬುದೇ ಎಲ್ಲರ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಮನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮರದ ಹಲಗೆ ಅಡ್ಡಹಾಕಿ, ಅದರ ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಸೌದೆ ಪೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸಾಧು ಕಂಡುಹಿಡಿದರು. ಸರಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಆ ಹಲಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಂಧ್ರ ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಸೌದೆಯನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಎಳೆದುತಂದು, ಧುನಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ, ಸೆಟೆದು ಕುಳಿತರು.

ರಾತ್ರಿಯಾಗಿದೆ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಗಾಢಾಂಧಕಾರ, ಧುನಿಯ ಮುಂದೆ ನಿರಾಳವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಎಲ್ಲರೂ ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ಬಂತು. ಇಬ್ಬರು ಸಾಧುಗಳು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮೃತಪ್ರಾಯರಾದ ವೃದ್ಧರೊಬ್ಬರನ್ನು ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ತಂದರು. ಕೊರೆಯುವ ಚಳಿಯಿಂದಾಗಿ ವೃದ್ಧರ ಶರೀರವು ಮರ ಗಟ್ಟಿಹೋಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ವೃದ್ಧರನ್ನು ದುನಿಯ ಹತ್ತಿರ ಮಲಗಿಸಿ, ಮುತುವರ್ಜಿಯಿಂದ ಶಾಖ ಕೊಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಆ ವೃದ್ಧರು ಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಹಾಸ್ಯ, ತಮಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಅವರೋರ್ವ ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದ ವೃದ್ಧ ಬಾಬಾಜಿ (ವೈಷ್ಣವ ಸಾಧು).

ಮಾರನೇ ದಿನ ಮುಂಜಾನೆಯೇ ಎದ್ದು ಎಲ್ಲರೂ ಮಂದಾ ಕಿನಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಹೊರಟರು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದ ರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಜ್ವರ ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೊರೆಯುವ ಚಳಿಯಲ್ಲಿ ನದೀಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದೇ ಬೇಡವೇ ಎಂಬ ದ್ವಂದ್ವ ಉಂಟಾಯಿತು. ಇಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದು, ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡದೆ ಇರಲು ಅವರ ಮನಸ್ಸೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೂ ಧೊಪ್ಪೆಂದು ಒಂದು ಮುಳುಗು ಹಾಕಿಯೇಬಿಟ್ಟರು. ಇಡೀ ಶರೀರವು ಮರಗಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು. ಸ್ನಾನಾನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಬಾಬಾ ಕೇದಾರನಾಥನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ, ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ನಂತರ ಅಂಗಡಿ ಯೊಂದರಿಂದ ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಪೂರಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಆನಂದ ದಿಂದ ತಿಂದರು. ಕೇದಾರನಾಥನ ದರ್ಶನದ ನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಬದರೀನಾಥದತ್ತ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ್ ಕೆಲವು ಕಾಲವನ್ನು ಬದರೀಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತುಂಬ ಆನಂದದಿಂದ ಕಳೆದರು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಜ್ಞಾನ್ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, 'ದುರ್ಗಾಸಪ್ತಶತೀ' ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಯಾತ್ರಿಕರು ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಅವನ ಮುಂದೆ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬದರಿಯ ಪವಿತ್ರ ಗಂಭೀರ ಪರಿಸರವು ಸ್ವಭಾವತಃ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾದ ಕಾಳೀ ಕೃಷ್ಣರ ಮನದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಭಾವತರಂಗಗಳನ್ನು ಸಂಚಾರಗೊಳಿಸಿತ್ತು. ಕೇದಾರ-ಬದರಿಯ ಪುಣ್ಯಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಇಬ್ಬರು

ಗುರುಭಾಯಿಗಳೂ ಮಾಯಾವತಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಆಶ್ರಮ ವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲ ಇವರ ಯಾತ್ರೆಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆನಂದಿಸಿದರು. ಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ತಾತನಾದ ರಾಮರತನ ಬಸುವು ಆಗಸ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಪರಂಧಾಮಗೈದರೆಂಬ ವಿಷಾದದ ಸುದ್ದಿಯು ಕಾಳೀಕೃಷ್ಣರನ್ನು ತಲುಪಿತು.

* * * *

ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿದ ಆದರ್ಶಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಅದ್ವೈತ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರೂಪಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆಯೇ ಮಿಸೆಸ್ ಸೇವಿಯರ್, ಸ್ವರೂಪಾ ನಂದ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರ ಕನಸು, ಮನಸುಗಳ ನ್ನಾವರಿಸಿತು. ಹೀಗಾಗಿ 'ಪ್ರಬುದ್ಧ ಭಾರತ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಪ್ರಚಾರ ವನ್ನೂ, ಚಂದಾದಾರರನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ೧೯೦೧ರ ನವೆಂಬರ್ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾರತಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೊರಟು, ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ, ಪಂಜಾಬ್, ಸಿಂಧ್, ಗುಜರಾತ್ ಹಾಗೂ ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಅನೇಕ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿದರು. ಪ್ರಬುದ್ಧ ಭಾರತ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಚಂದಾದಾರರನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಹೋಗಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಸಮಾಜದ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಪೂರ್ಣ ಜನರ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಕೆಲವೊಂದು ಕಡೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಆದರಾತಿಥ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದರೆ, ಕೆಲವೆಡೆ ತೀವ್ರ ವಿರೋಧ, ನಿಂದೆ, ಬೈಗುಳಗಳನ್ನೂ ಸಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರಂತೂ ಸಮದರ್ಶಿ ಯೋಗಿಯಂತೆ ಎದುರಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ವಿಕಾರ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಮ್ಮೆ ದೆಹಲಿಯ ದೊಡ್ಡ ಆಫೀಸೊಂದಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿನ ಕೆಲಸಗಾರರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೩೦೦ ಜನ ಬಂಗಾಳಿ ಬಾಬುಗಳಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಹುಕ್ಕಾ ಸೇದುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಬಂದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿದಾಗ ಭೂತವನ್ನೋ, ವಿಷಸರ್ಪವನ್ನೋ ಎದುರಿಗೇ ಕಂಡವರಂತೆ ಭಯಭೀತರಾಗಿ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಕೊನೆಗೊಬ್ಬ, "ಮಹಾಶಯರೇ, ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಚಂದಾದಾರರಾಗರು, ಬೇರೆಡೆಗೆ ಹೋಗಿ" ಎಂದು ಕರ್ಕಶವಾಗಿ ಕಿರುಚಿದ! ಡೆಹರಾಡೂನ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ವಕೀಲನ ಹತ್ತಿರ ಹೋದಾಗ, ಆತ, "ನಾನೀಗ ತುಂಬ ಅವಸರದಿಂದಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಳಿತಿರಿ, ಚಂದಾದಾರನಾಗುವೆ" ಎಂದ. ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಎರಡು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಕುಳಿತಿಿದ್ದು, ಮತ್ತೆ ಆತನಿಗೆ ನೆನಪಿಸಿದಾಗ, "ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಳಿತಿರಿ" ಎಂದ. ಸರಿ, ಮತ್ತೆರಡು ಗಂಟೆ ಕಳೆಯಿತು. ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ವಕೀಲ ಸಾಹೇಬ ಎದ್ದು ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ! ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದರು. ತುಂಬ ಮೀನ ಮೇಷ ಎಣಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ, "ಸರಿ, ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಿ" ಎಂದ! ಪಾಟಿಯಾಲಾದ ಮಹಿಂದರ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಒಬ್ಬ ಬಂಗಾಳಿ; ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯವನ್ನು

ಕೇಳಲು ಹೋದರು. ಆತ ಮಲಗಿದ್ದರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆ ಕಾಲ ಕಾದನಂತರ ಆತನಿಗೆ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆತ, “ಈ ತರಹದ ಜನರು ಅದೆಷ್ಟೋ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳ ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ. ಆಗ ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ತಾವು ಬಂದಿರುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆದು, ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಅಲ್ಲಿ ತಂಗುವ ಇಚ್ಛೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ, ಚೀಟಿಯನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಕಡೆಗೆ ಆತನಿಂದ “ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಹೇಳು” ಎಂಬ ಹುಕುಂ ಬಂತು!

ಲಾಹೋರಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ್, ಇವರ ಆಗಮನದ ಕಾರಣ ಕೇಳಿ ಅವಾಚ್ಯ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಬಯ್ಯಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಅಷ್ಟೇ ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ಚಪ್ಪಲಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯುವುದಾಗಿಯೂ ಬೆದರಿಸಿದ. ಹಲವೆಡೆ ಧನಿಕರಾದ ಆಶ್ರಯದಾತರು ಇವರಿಗೆ ಇರಲು ಸ್ಥಳವನ್ನೇನೋ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಎಲ್ಲಿ? ಸೇವಕರೊಂದಿಗೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ, ಲಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸುತ್ತಾಟದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಅಗಾಧವಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಸುಶಿಕ್ಷಿತರು ಎಂಬ ಅಭಿಮಾನವುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾಸ್ತಿಕತೆ, ಭೋಗಲಾಲಸೆ, ಆಸೂಯೆ, ದ್ವೇಷವಿದೆ; ಭಾರತೀಯ ಧರ್ಮ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಅಜ್ಞಾನ ತುಂಬಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಒಂದೆಡೆ ಸಂಭಿತರಾದರೆ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಶ್ರೀರಾಮ ಕೃಷ್ಣ ಹಾಗೂ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಜೀವನ, ಸಂದೇಶಗಳು ಸದಿಲ್ಲದೆ ಜನರ ನರನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸಿ, ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜವನ್ನೂ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೂ ಅವುಗಳು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಭರವಸೆ, ಆನಂದಗಳಿಂದ ಅವರ ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಬಂತು.

ವಿರಜಾನಂದರು ಮಥುರೆಯಿಂದ ಬೃಂದಾವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ತಂದೆಯ ಮರಣಾನಂತರ ಇದೇ ಮೊದಲು ಅವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಬಹಳ ಶಾಂತಿಯಿಂದಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಕಂಡರು. ಅವರೊಬ್ಬರೇ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು, ತಾವೇ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹಳಷ್ಟು ಸಮಯವನ್ನು ಅವರು ಭಗವಚ್ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸ್ವಾಮಿ ಕಲ್ಯಾಣಾನಂದರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಕಂಖಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಮಯದ ಹಿಂದೆಯಷ್ಟೇ ಒಂದು ಸೇವಾಶ್ರಮವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿತ್ತು. ವಿರಜಾನಂದರು ಡೆಹರಾಡೂನ್‌ಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಖಿಲ್‌ನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೋದರು. ಸುಲೀಲರು (ಪ್ರಕಾಶಾನಂದ) ಆಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ವಿರಜಾನಂದ

ರನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಗುರುಭಾಯಿಗಳಿಗೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸೇವಾಶ್ರಮಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಹಣವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಿರಜಾನಂದರು ಹೊತ್ತರು. ಕಂಖಿಲ್‌ನಿಂದ ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೃಷೀಕೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗಾತಟದ ರೂಢಿ ಎಂಬ ಪ್ರಶಸ್ತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಸಾವಿರದಷ್ಟು ಮಂದಿ ಸಾಧುಗಳು ಹುಲ್ಲಿನ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಜೋಪಡಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೃಷೀಕೇಶದ ಪ್ರಶಾಂತ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಿಸರವು ವಿರಜಾನಂದರನ್ನು ಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸಿತು. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ಕೆಲಕಾಲ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುವ ಪ್ರಬಲ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಅವರ ಮನದಲ್ಲಿ ಎದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಆದೇಶವನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಬಲ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಹತೋಟಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡರು.

ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಗುಜರಾನ್‌ವಾಲಾಗೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಕಟ್ಟಾ ಆದ್ವೈತವಾದಿಯೊಬ್ಬರನ್ನು ಕಂಡರು; ಹೆಸರು ಸ್ವಾಮಿ ಹಂಸರಾಜ ಎಂದು. ಅವರ ಹಿಂದಿನ ಹೆಸರು ಸ್ವರೂಪಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ ಎಂದೂ, ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರೇ ಅವರಿಗೆ ಹಂಸರಾಜನೆಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ನೀಡಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಅವರು ತಿಳಿಸಿ, ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ತುಂಡು ಕಾಗದವನ್ನು ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ, ‘ಇಂದಿನಿಂದ ಸ್ವಾಮಿ ಸ್ವರೂಪಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಯು ಸ್ವಾಮಿ ಹಂಸರಾಜನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಖ್ಯಾತರು’ ಎಂದು ಬರೆದಿತ್ತು. ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಹಸ್ತಾಕ್ಷರವಿತ್ತು. ಆ ಸಾಧು ಕಠೋರ ಆದ್ವೈತವಾದಿ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ಶಂಕರ, ಚೈತನ್ಯ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಅವತಾರವೆಂದು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ‘ಸಿದ್ಧ’ನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವನೆಂಬ ಭಾವನೆ ಅವನ ತಲೆಗೆರೆದಿತ್ತು. ಗುಜರಾನ್‌ವಾಲಾದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಇಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ವಯಸ್ಸಿನಾದ ಬಂಗಾಳಿ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ತಾನು ಶ್ರೀರಾಮಕೃಷ್ಣರು ಉದಾಹರಿಸಿದಂತಹ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಸಂಸಾರಿಯ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಆತ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಆತನ ವಯಸ್ಸು ಆಗ ಅರುವತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಆತನ ಚಿಕ್ಕ ಮಗನ ವಯಸ್ಸು ಅಬ್ಬಚ್ಚಾ ಎಂದರೆ ಒಂದು ವರ್ಷ. ‘ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಸಂಸಾರಿಯೇ ಸರಿ!’ ಎಂದುಕೊಂಡರು ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು. ಶಿಕಾರ್‌ಪುರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಜಾನಂದರು ಆರ್ಯಸಮಾಜದ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಪ್ರಚಾರಕರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದರು. ಅವರೆಲ್ಲ ‘ನೀನು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡುಬಿಡು. ನಿನ್ನಂತಹ ಒಬ್ಬ ನಿದ್ಧರೆ ನಾವು ಇನ್ನೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಕೆಲಸಮಾಡಬಹುದು’ ಎಂದು ಪೀಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬ, “ನಿನಗೆ ಮುಕ್ತಿಯೇನಾದರೂ ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಆರ್ಯಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇರು!” ಎಂದು ಹೇಳಿಯೇ ಬಿಟ್ಟ.

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)